

РЕЦЕНЗІЯ

доктора педагогічних наук, професора **Койчевої Тетяни Іванівни** на дисертаційне дослідження **Лю Їге «Підготовка майбутніх учителів іноземної мови та літератури до крос-культурного навчання в мультикультурному освітньому просторі»**, подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 Професійна освіта

У XXI ст. все більшого значення набуває осмислення суті мультикультуралізму та міжкультурної складової освіти. У доповіді міжнародної комісії ЮНЕСКО, присвяченій проблемам розвитку освіти, зазначено, що в сучасних умовах зазнає переосмислення цільове призначення освіти у контексті викликів загальнопланетарного масштабу (глобалізаційних та міграційних процесів); констатовано, що метою освіти є гуманізація і стабілізація суспільних відносин. Мультикультуралізм у сучасному світі набуває обрисів провідної концепції діалогу світових культур, пошуку механізмів міжкультурної взаємодії та способів їх реалізації. Ідея крос-культурності як нової концепції співіснування людей і сталого розвитку світової спільноти є предметом постійної уваги світового співтовариства, що знайшло своє відображення в низці міжнародних документів, зокрема: Резолюції Генеральної Асамблеї ООН «Перетворення нашого світу: порядок денний в сфері сталого розвитку на період до 2030 року», прийнятій у 2015 р., та документах Ради Європи «Жити разом: поєднання різноманітності та свободи в Європі XXI століття» (2011 р.), «Міжкультурний діалог, культурне різноманіття та освіта» (2016 р.), «Компетенції демократичної культури «Жити разом як рівні в культурно різноманітних демократичних суспільствах» (2016 р.) та ін.

Мультикультурність сучасного світу вносить свої корективи у професійну діяльність фахівців соціономічних професій, вимагаючи від них нових підходів до виконання професійних функцій і завдань. З огляду на це зростає потреба у зазначених фахівцях, здатних виконувати свою професійну діяльність з урахуванням викликів і вимог сучасного багатокультурного

соціуму. Типовими представниками соціономічних професій є фахівці, які володіють і усвідомлено застосовують спеціальні знання, уміння й навички реалізації крос-культурного діалогу – вчителі іноземної мови та літератури.

Отже, актуальність започаткованого дослідження заперечень не викликає.

Дослідження виконано відповідно до наукової теми кафедри педагогіки «Проектування професійного становлення майбутніх фахівців в умовах університетської освіти» (№ 0114U007157), що входить до тематичного плану науково-дослідних робіт Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Тему дисертації затверджено вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 3 від 31 жовтня 2019 року).

Проведений аналіз дисертації Лю Їге дає підстави розглядати її як завершений та цілісний доробок з проблеми, важливої для вітчизняної педагогічної науки і освітянської практики. Науково-понятійний апарат дисертації визначено відповідно до вимог і є достатнім для розв'язання окреслених дисертанткою завдань. Усебічному розв'язанню завдань наукового пошуку сприяла коректно використана система теоретичних і практичних методів дослідження, широка джерельна база. Обґрунтованість наукових результатів роботи забезпечено шляхом ретельного відбору методів дослідження. Справляє безумовно позитивне враження доцільне використання Лю Їге як загальнонаукових, так і конкретно-наукових методів дослідження. Зміст роботи та аналіз основних положень дисертації підтверджує досягнення мети і вирішення завдань дослідження. Пропозиціям, розробкам та висновкам, що представлені в дисертації властива повнота та логічність викладу, достатній рівень достовірності та обґрунтованості.

У дисертації вперше схарактеризовано феномен «готовність майбутніх учителів іноземної мови та літератури до крос-культурного навчання в

мультикультурному освітньому просторі» в єдності метакогнітивно-інформаційного, інтеракційно-професійного й етноментально-ідентифікаційного компонентів; визначено та науково обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх учителів іноземної мови та літератури до крос-культурного навчання в мультикультурному освітньому просторі (систематизація знань студентів щодо варіативних дидактичних опцій крос-культурного навчання й культурно-релевантних засобів навчання іноземної мови; концептуалізація етнокультурної світоглядної настанови майбутніх учителів іноземної мови та літератури; залучення майбутніх учителів іноземної мови та літератури до самостійного розроблення індивідуальних моделей навчання іноземної мови з використанням елементів крос-культурної дидактики); розроблено модель підготовки майбутніх учителів іноземної мови та літератури до крос-культурного навчання в мультикультурному освітньому просторі; розроблено базу для оцінювання рівнів готовності майбутніх учителів іноземної мови та літератури до крос-культурного навчання (схарактеризовано репродуктивно-стереотипний, дидактично-інтерпретаційний, продуктивно-креативний рівні; описано показники готовності: соціолінгвістичні (контекстні) й культурні (фонові знання), обізнаність із лінгвокультурними основами міжкультурної комунікації, культурний інтелект, крос-культурна компетентність, іншомовна комунікативна компетентність, дидактична компетентність, етнокультурна ідентичність, етнокультурний світогляд, етнічна толерантність); в контексті крос-культурної дидактики конкретизовано поняття: крос-культурне навчання, мультикультурний освітній простір.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробленні спеціального курсу «Основи підготовки майбутніх учителів іноземної мови та літератури до крос-культурного навчання» для студентів спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (Англійська)). Дослідницькі результати й методичні рекомендації можуть бути використані в системі вищої педагогічної освіти при вдосконаленні змісту загальнопедагогічної й фахової

підготовки майбутніх учителів іноземної мови та літератури, як-от: при вдосконаленні змісту освітніх компонентів «Педагогіка», «Вступ до спеціальності», «Методика навчання іноземної мови», «Лінгвокраїнознавство».

Дисертаційна робота Лю Їге вирізняється логічною структурою, складається з трьох взаємопов'язаних розділів, кожен з яких характеризується певним внеском у розвиток теорії і практики професійної освіти.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, розкрито ступінь її розробленості, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, позиціоновано методологічні, теоретичні та методичні засади, сформульовано гіпотезу, схарактеризовано методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів і можливості їх використання, подано відомості про апробацію й упровадження результатів роботи, її структуру та обсяг, загальну кількість публікацій.

Перший розділ дисертації присвячено розкриттю категорійно-поняттєвих, теоретичних і методологічних основ підготовки майбутніх учителів іноземної мови та літератури до крос-культурного навчання в мультикультурному освітньому просторі. Репрезентовано крос-культурний підхід як філософсько-методологічну основу підготовки майбутніх учителів іноземної мови та літератури до крос-культурного навчання в мультикультурному освітньому просторі. На підставі міждисциплінарного наукового аналізу обґрунтовано категорію «крос-культура» у розрізі співставлення її зі спорідненими характеристиками «міжкультура», «інтеркультура», «транскультура». Специфіковано стратегічну категорію дослідження «крос-культурне навчання» та зафіксовано її термінологічне й смислове навантаження в системі споріднених категорій «міжкультурне навчання», «полікультурне навчання», «інтеркультурне навчання», «крос-культурна освіта» тощо. Подано філософсько-методологічне осмислення категорії «мультикультуралізм» як принципу побудови мультикультурного

освітнього простору. Конкретизовано поняття «освітній простір», описано дефініцію «мультикультурний освітній простір» у розрізі співставлення з системою споріднених понять «полікультурний освітній простір» та «міжкультурний освітній простір».

Другий розділ присвячено висвітленню специфіки підготовки майбутніх учителів-мовознавців у закладах вищої освіти України, країн ЄС та Китайської Народної Республіки. Проаналізовано зміст освітньо-професійних програм підготовки майбутніх учителів іноземної мови і літератури в закладах вищої освіти. Розкрито своєрідність професійної діяльності учителів іноземної мови та літератури в контексті крос-культурного навчання в мультикультурному освітньому просторі. Уточнено поняття «підготовка», «професійна підготовка», «готовність» в міждисциплінарному контексті. Репрезентовано концептуальну сутність феномена «готовність майбутніх учителів іноземної мови і літератури до крос-культурного навчання в мультикультурному освітньому просторі». Розкрито структурно-компонентний й поелементний склад феномена.

Третій розділ розкриває експериментальні координати розгляду проблеми підготовки майбутніх учителів іноземної мови та літератури до крос-культурного навчання в мультикультурному освітньому просторі. Репрезентовано модель підготовки майбутніх учителів іноземної мови і літератури до крос-культурного навчання в мультикультурному освітньому просторі, науково обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх учителів іноземної мови і літератури до крос-культурного навчання в мультикультурному освітньому просторі, описано етапи методики реалізації моделі підготовки майбутніх учителів іноземної мови і літератури до крос-культурного навчання в мультикультурному освітньому просторі. Представлено результати констатувального й прикінцевого етапів діагностувальної розвідки щодо рівнів готовності майбутніх учителів іноземної мови та літератури до крос-культурного навчання в мультикультурному освітньому просторі. Підсумовано результати

здійсненого експерименту щодо підготовки майбутніх учителів іноземної мови та літератури до крос-культурного навчання в динаміці.

Загальні висновки логічно випливають зі змісту роботи, відображають основні результати дослідження відповідно до його завдань. У роботі зроблені відповідні узагальнення й висновки, правильно оформлені додатки та список використаних джерел.

Аналіз публікацій Лю Їге засвідчив їхню відповідність (кількісну і якісну) вимогам до оприлюднення результатів дисертаційного дослідження кандидатського рівня.

Основні результати дослідження висвітлено у 6 публікаціях авторки: 3 статті – у фахових видання України; 1 стаття – у міжнародному періодичному виданні іншої держави; 2 публікації – апробаційного характеру.

Основні положення та результати дослідження впроваджено в практику роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (довідка про впровадження № 1764/30/1 від 28.09.2023 р.); Криворізького державного педагогічного університету (довідка про впровадження №08-369/3 від 29.09.2023 р.); Вінницького державного педагогічного університету (довідка про впровадження №06/20 від 26.09.2023 р.).

Позитивно оцінюючи здобутки Лю Їге, вважаємо за необхідне звернути увагу на деякі зауваження до поданої дисертації:

1. У дисертаційній роботі здобувачка звертається до інноваційної категорії для сучасного науково-педагогічного дискурсу, а саме «крос-культурна дидактика». Крім того, концептуальна ідея здійсненого формувального етапу експерименту базується на навчанні майбутніх учителів застосовувати так звані «культурно-релевантні засоби навчання». У тексті дисертації дослідниця надає власне визначення цим двом категоріям. З незрозумілих причин жодна з них не відображена в науковій новизні роботи.

2. Потужним дидактичним потенціалом вирізняється запропонований Лю Їге параметр диференціювання наявних засобів навчання іноземної мови майбутніх учителів іноземної мови та літератури в контексті їх підготовки до крос-культурного навчання в мультикультурному освітньому просторі. Разом із цим в обґрунтованих педагогічних умовах підготовки майбутніх учителів іноземної мови і літератури до крос-культурного навчання цей параметр відсутній.

3. Викликає здивування обраний авторкою алгоритм структурування наукової розвідки. Було б логічніше побачити наукове обґрунтування педагогічних умов підготовки майбутніх учителів іноземної мови та літератури до крос-культурного навчання, їх реалізацію, розроблену модель та методика її впровадження в окремому розділі, а докази дієвості здійсненого експерименту та опис критеріальної бази дослідження об'єднати в інший розділ.

4. Текст роботи містить поодинокі технічні огріхи, що не порушують органічне сприйняття тексту дисертації.

Разом із цим наголошуємо, що висловлені зауваження не впливають на загальну високу оцінку дисертації.

Висновок: рецензована робота характеризується глибиною теоретичного аналізу і вагомністю методичних пропозицій. Це завершена науково-дослідна робота, виконана в контексті нових наукових підходів до професійної освіти.

Враховуючи актуальність теми, наукову новизну отриманих результатів та їхню практичну значущість, а також відповідність поданої роботи вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому постановою Кабінету Міністрів України 12.01.2022 р. №44 до дисертацій, вважаємо, що дослідження «Підготовка майбутніх учителів іноземної мови та літератури до крос-культурного навчання в мультикультурному освітньому просторі»

сприятиме якісним змінам у професійній підготовці фахівців відповідного профілю, а її авторка Лю Їге заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта.

Рецензент

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського

Тетяна КОЙЧЕВА

